

ÚTTEKT CAPACENT Á FRAMHALDSFRÆÐSLU- KERFINU FYRIR MENNTA- OG MENNINGAR- MÁLARÁÐUNEYTI

Þegar á heildina er litið ríkir mikil ánægja meðal notenda með framhaldsfræðslukerfið. Fjármunir þeir sem ríkið ver til málaflokksins eru nýttir á skilvirkan hátt og tilætluðum árangri hefur verið náð á flestum sviðum. Þetta eru meginniðurstöður úttektar sem Capacent ehf. gerði fyrir mennta- og menningarmálaráðuneytið og birtast í skýrslu úttektaraðila sem gefin var út í júní 2014. Helstu sóknarfæri liggja meðal annars í aukinni kynningu á framhaldsfræðslukerfinu, eflingu náms- og starfsráðgjafar og í skýrara mati á námi milli kerfa. Lagt er til að hagsmunaaðilar hefji á næstu misserum vinnu við að móta sameiginlega framtíðarsýn framhaldsfræðslunnar og tilgreini helstu verkefni sem vinna þurfi að svo framhaldsfræðslan verði raunveruleg fimmta stoð íslensks menntakerfis.

Í lok júní 2013 fól mennta- og menningarmálaráðuneytið Capacent að gera heildstæða úttekt á framhaldsfræðslukerfinu (Mennta- og menningarmálaráðuneyti, 2014b), sem beindist að hlutverkum, verkaskiptingu og samstarfi Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins (FA), Fræðslusjóðs, fræðsluaðila, annarra hagsmunaaðila og ráðuneytis. Meginmarkmið úttektarinnar var að leggja mat á þróun framhaldsfræðslukerfisins, skilvirkni þess og nýtingu fjár, að athuga hvaða árangri það hefur skilað síðastliðin fimm ár og að kanna hvernig samskiptum milli hagsmunaaðila og þeirra sem taka ákvarðanir er háttáð. Sérstök áhersla var lögð á að leggja mat á áhrif og skilvirkni kerfisins.

Úttektin náði til FA, Fræðslusjóðs og mennta- og menningarmálaráðuneytis. Þá náði hún einnig til framkvæmdastjóra/forstöðumanna og tiltekinna starfsmanna (t.d. náms- og starfsráðgjafa og kennara) hjá eftirtöldum fræðslu- og símenntunarmiðstöðvum:

- Austurbrú
- Farskóli Norðurlands vestra
- Framvegis – miðstöð um símenntun í Reykjavík
- Fræðslumiðstöð Vestfjarða
- Fræðsluskrifstofa rafiðnaðarins
- Fræðslunet Suðurlands
- IÐAN – fræðslusetur
- Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum
- Mímir-símenntun
- Símenntunarmiðstöð Eyjafjarðar
- Símenntunarmiðstöðin á Vesturlandi
- Starfsmennt – fræðslusetur
- Viska í Vestmannaeyjum
- Þekkingarnet Þingeyinga

Samhliða úttektinni var gerð viðhorfskönnun meðal notenda þeirrar þjónustu sem framhaldsfræðslukerfið veitir. Það verkefni var fjármagnað af Fræðslusjóði og voru niðurstöður könnunarinnar bornar saman við aðrar greiningar og annað efni sem aflað var í vinnu úttektaraðila. Tilgangurinn var að komast að því hvaða reynslu notendur hefðu af þjónustunni og að leggja mat á stöðu svarenda fyrir og eftir þjónustuna. Með könnuninni var unnt að bera saman afstöðu notenda og þeirra sem veittu þjónustuna til kerfisins.

Í skýrslunni er gerð grein fyrir niðurstöðum viðtala, vinnustofa og vettvangsheimsókna. Úttektaraðilar tóku viðtöl við alla forstöðumenn, haldnar voru vinnustofur með þverskurði starfsmanna og vettvangur á hverju landssvæði fyrir sig var skoðaður. Einnig voru haldnar vinnustofur með starfsmönnum FA og mennta- og menningarmálaráðuneytis. Þátttakendur í vinnustofum og þeir sem úttektaraðilar ræddu við voru 73 talsins. Val á þátttakendum byggðist á ákvæðum verksamnings við ráðuneytið og þeirri afmörkun sem þar er kveðið á um. Skýrsla með heildarniðurstöðum úttektarinnar var birt á vef mennta- og menningarmálaráðuneytis í júní 2014.

MEGINNIÐURSTÖÐUR ÚTTEKTAR- AÐILA

Að mati úttektaraðila eru meginniðurstöður þær að framhaldsfræðslukerfið hafi náð þeim markmiðum sem sett eru fram í 2. grein laga nr. 27/2010 um framhaldsfræðslu og að þannig hafi þeir fjármunir sem ríkið ver til málaflokksins verið nýttir á skilvirkan hátt. Augljósasti árangurinn felst í þeim jákvæðu áhrifum sem þátttaka í fræðslutilboðum eða þjón-

ustu í framhaldsfræðslukerfinu hefur haft á líf og störf þjónustuþeganna en þegar á heildina er litið ríkir mikil ánægja meðal þjónustuþeganna með kerfið og á það jafnt við um þá einstaklinga sem tekið hafa þátt í tilteknum námsleiðum eða raunfærnimati eða hafa sótt sér náms- og starfsráðgjöf í framhaldsfræðslukerfinu. Þá telja úttektaraðilar samskipti FA, Fræðslusjóðs og fræðsluaðila vera til fyrirmyndar á faglega sviðinu þó svo að til staðar sé togstreita um einstaka þætti sem leiðir af ólíkum hlutverkum aðila.

HVAR ERU SÓKNARFÆRIN?

Ýmis sóknarfæri eru fyrir framhaldsfræðsluna. Þau felast meðal annars í að laga námsframboð enn betur að þörfum markhópsins og efla samstarf hagsmunaaðila. Þá er bent á að almennt séd virðast atvinnulífið, fulltrúar fyrirtækja og einstaklingar í markhópi framhaldsfræðslunnar ekki þekkja nægjanlega vel til framhaldsfræðslukerfisins og því sé nauðsynlegt að efla markaðssetningu og kynningarstarf. Þá er vikið að mikilvægi náms- og starfsráðgjafar, bæði til að aðstoða einstaklinga við val á leiðum innan framhaldsfræðslukerfisins en einnig til að styðja við þá sem glíma við námsörðugleika og eru í markhópi framhaldsfræðslunnar. OECD hefur einnig bent á mikilvægi ráðgjafar og hvatt til þess að byggð verði upp hágæða náms- og starfsráðgjöf þar sem einstaklingum er leiðbeint um störf og leiðir til menntunar og þjálfunar (Guðfinna Harðardóttir, 2013).

Úttektaraðilar velta fyrir sér hvort sjálfstæði framhaldsskólanna við mat á námi úr framhaldsfræðslunni dragi úr líkum á árangri. Þegar ekki liggur fyrir við upphaf náms í framhaldsfræðslunni hvernig námið verði metið inn í framhaldsskóla, sé erfitt fyrir einstaklinga sem hefja nám innan framhaldsfræðslukerfisins að setja sér persónuleg markmið. Einnig telja úttektaraðilar æskilegt að nýta í auknum mæli þá möguleika sem felast í fræðslustarfi innan fyrirtækja, sem tilheyrir hvorki framhaldsskólum né framhaldsfræðslukerfinu eins og það er skilgreint í dag.

Ábendingar um nauðsyn þess að samræma betur mat á milli kerfa koma einnig fram í Hvítbók mennta- og menningarmálaráðuneytisins sem gefin var út í júní 2014 þar sem segir: „Einnig þarf að samræma starf ýmissa fræðsluaðila þannig að nám í einu kerfi sé metið að verðleikum í öðrum, vilji nemendur ljúka prófi á framhaldsskólastigi“ (Mennta- og menningarmálaráðuneyti, 2014a, bls. 35). Þessi áhersla á sér samhljóm í tillögum OECD þar sem hvatt er til að hæfni

einstaklinga verði viðurkennd og vottuð formlega því það hvetji til frekara náms og þjálfunar (Guðfinna Harðardóttir, 2013).

HEILDARSTEFNUMÓTUN NAUÐSYNLEG

Í skýrslu Capacent kemur ýmislegt fram sem rennir stöðum undir nauðsyn þess að huga að mótun heildarstefnu fyrir framhaldsfræðslukerfið, meðal annars til að skýra betur stöðu þeirra sem ljúka námi innan framhaldsfræðslukerfisins og til að auka þekkingu almennings á þessum hluta menntakerfisins. Úttektaraðilar telja því æskilegt að hagsmunaaðilar hefji á næstu misserum vinnu við að móta sameiginlega framtíðarsýn framhaldsfræðslunnar og tilgreini helstu verkefni sem vinna þurfi að svo framhaldsfræðslan verði raunveruleg fimmta stoð íslensks menntakerfis.

RÍKISENDURSKOÐUN STYÐUR NIÐURSTÖÐUR CAPACENT ÚTTEKTAR OG HVETUR TIL FRAMKVÆMDA

Ríkisendurskoðun ákvað í ágúst 2013 að hefja athugun á aðkomu mennta- og menningarmálaráðuneytis á verkefnum og rekstri símenntunarmiðstöðva (Ríkisendurskoðun, 2014). Þegar í ljós kom að ráðuneytið hafði gert samning við Capacent um heildstæða úttekt á framhaldsfræðslukerfinu ákvað Ríkisendurskoðun að falla frá fyrri áætlun enda voru aðferðafræðin og þau gögn sem stuðst var við í úttektinni sambærileg þeim sem stofnunin hugðist nota í sinni athugun. Eftir að hafa kynnt sér niðurstöður úttektarinnar hvatti Ríkisendurskoðun mennta- og menningarmálaráðuneytið til að leggja faglegt mat á þær ábendingar sem fram koma í úttekt Capacent, taka afstöðu til gagnsemi þeirra og hrinda síðan samþykktum ábendingum markvisst í framkvæmd til áframhaldandi þróunar og eflingar framhaldsfræðslukerfinu.

HEIMILDIR

- Guðfinna Harðardóttir (2013). PIAAC – Niðurstöður nýrrar OECD könnunar á grunnleikni fullorðinna. Í Friðrik Hjörleifsson o.fl. (2013). *Gátt – ársrit um framhaldsfræðslu*. Reykjavík: Fræðslumiðstöð atvinnulífsins.
- Mennta- og menningarmálaráðuneyti (2014a). *Hvítbók um umbætur í menntun*. Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneyti. Sótt 20. júní 2014 á http://www.menntamalaraduneyti.is/media/frettir/Hvitbik_Umbaetur_i_menntun.pdf
- Mennta- og menningarmálaráðuneyti (2014b). Úttekt á framhaldsfræðsluferfinu 2009-2013. Reykjavík: Capacent. Sótt 10. júní 2014 af <http://www.menntamalaraduneyti.is/media/forsidumyndir/Uttekt-a-framhaldsfraedlakerfinu-2009---2013.pdf>
- Ríkisendurskoðun (2014). *Samningar um símenntunarmiðstöðvar*. Reykjavík: Ríkisendurskoðun. Sótt 10. júní 2014 af http://www.ríkisendurskodun.is/fileadmin/media/skyrslur/Samningar_um_simenntunarstl.pdf

ABSTRACT

Users are generally satisfied with the adult education system. Funds allotted by the state are put to effective use and intended results have been obtained in most fields. These are the main conclusions of an evaluation carried out by Capacent Iceland for the Ministry of Education, Science and Culture published in June 2014 in a joint report of the parties involved. The most promising opportunities lie in increased promotion of the adult education system, enhancing guidance and counselling and in clearer transferability of learning outcomes between systems. Interested parties should as soon as possible form a common vision of future adult education and define major issues to be worked on so that adult education will become the veritable fifth pillar of the Icelandic educational system.